

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nr. 8. SIBIIŪ, 15 AUGUSTŪ 1895. Anulă XXVI.

Nr. 271—1895.

CONVOCALE.

Adunarea generală a „AsociaȚiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului română“, conformŪ §§. 14 și 21 din Statutele AsociaȚiunei, se convócă *in opidulŪ BlajŪ pe zilele 27 și 28 AugustŪ stilulŪ noŪ, pe lângă următórea*

Programă :

MarȚi in 27 AugustŪ.

ȘedinȚa I. cu următórea ordine de ȡi :

1. Deschiderea ședinȚei prin presidiŪ la 10 óre a. m. in localulŪ, ce se va designa spre acestŪ scopŪ ;
2. RaportŪ generalŪ despre activitatea comitetulŪ in decursulŪ anulŪ 1894, dimpreună cu aclusele aceluia ;
3. Alegerea comisiunilorŪ de câte 3 membri, și anume :
  - a) pentru esaminarea raportulŪ generalŪ pro 1894 ;
  - b) pentru esaminarea raȡiociniulŪ pro 1894 și a proiectulŪ de bugetŪ pro 1896 ;
  - c) pentru esaminarea propunerilorŪ comitetulŪ referitóre la modificarea statutelorŪ și
  - d) pentru incassarea tacselorŪ dela membri vechi și dela cei cari se vorŪ inscrie din noŪ.
4. Însinuarea propunerilorŪ și a eventualelorŪ interpelări.
5. RaportulŪ comisiunei pentru inscrierea membrilorŪ, și
6. Cetirea eventualelorŪ disertaȡiuni insinuate la timpŪ.

Mercuri in 28 AugustŪ.

ȘedinȚa II. cu următórea ordine de ȡi ;

1. Deschiderea ședinȚei la 10 óre a. m.
2. Verificarea procesulŪ verbalŪ din ședinȚa I.

3. Rapórttele comisiunilorǘ esmise în ședința I.
4. Cetirea eventualelorǘ disertatiunii.
5. Alegerea comitetului și a funcționarilorǘ Asociațiunei pe noulǘ periodǘ de 3 ani 1896—1898.
6. Defigerea locului pentru procsima adunare generală a Asociațiunei.
7. Dispozițiunii pentru autenticarea procesului verbalǘ din ședința II. și
8. Încheerea ședințelorǘ adunărei generale.

Se observă, că eventualele disertatiunii aǘ se fiă prezentate presiului Asociațiunei în scrisǘ cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiũ, din ședința comitetuluiǘ Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporuluiǘ românũ, ținută la 29 Iuliũ 1895.

Dr. Ilarionũ Pușcariu m. p.,
v.-președinte.

Zacharia Boiu m. p.,
secretarũ I.

ÎN AJUNULȘ ADUNĂREI GENERALE A ASOCIAȚIUNEI.

Preste puține zile are a se întruni poporulǘ românũ la sêrbarea anuală a „Asociațiunei transilvane“; și loculǘ întrunirei, conform onorificei invitări, ce i s'a făcutũ din partea despărțemêntului respectiv, are sê fiă, acum pentru a 3-a respective pentru a 4-a óră *opidulu Blajũ*, unulǘ din cele mai vechi aședăminte ale culturei nóstre naționale.

Nu ne credem competenți, a anticipa împărțășirile, ce ne va face comitetulu centralũ alũ Asociațiunei prin raportulu anualũ despre activitatea sa în cursulu acestui anũ, și despre starea, în care se află indeobște Asociațiunea nóstră pe tóte terenele salutarei sale activități; credem însă, că pe lângă modestele puteri, de carĩ ea dispune, raportulu generalũ va aduce pentru toți cei nepreocupați și momente îmbucnrătóre.

Înainte de tóte notificăm cu bucurie, că cu puține excepțiuni despărțemêntele Asociațiunei aǘ arêtatũ în timpulũ din urmă unũ interesũ mai viu pentru prosperarea nobilelorǘ probleme, ce le sunt încredințate: a fi mediulu între

centru și periferiă, percipiându și comunicându reciproc *unitatea spirituală*, ce caracterisază orî-ce societate vitală. În proporțiune cu acestu momentu îmbucurătoru vedem unu progresivă crescămëntu și cu privire la numărul membrilor Asociațiunei, care numără, afară de membrii ajutători, a ajunsu la cifra de 1000. Adevăratu, că este fôrte neînsemnatu numărul acesta față cu cele trei milióne Români ai patriei nóstre; însă considerându numerósele reuniuni de totu felul, ce vedem înființându-se în tóte părțile, și avënd în vedere enormele greutăți materiale și multe altele, ce ni le impune timpul presentu, chiaru și acestu micu progresu ne inspiră bărbătescă încuragiare întru promovarea nobilelor scopuri culturale, ce urmărimu.

O urmare firéscă a acestei înmulțiri a membrilor este apoi și o creștere succesivă a mijlócelor Asociațiunei nóstre, și acésta iarăși ne permite o rațională înmulțire a erogatelor, cari le reclamă progresul culturalu alu poporului nostru.

Comitetulu centralu cu zelú satisface, pe cât numai i-a fostu cu putință, obligămintelorú sale; organulu Asociațiunei, care la 1879 a fostu sistatu pentru unu anu și era pe aci a se sista de totu, prin stăruințele bărbațilorú seî conducători a însuflețitu de nou și a lărgitu în modu îmbucurătoru cerculu cetitorilorú seî. Ajutórele Asociațiunei pentru tinerimea scolară de ambe secsele, precum și pentru învățaceii de meserii și alte industrii folositoare mergu progresându. Pentru poporú s'a începutu o seriă de publicațiuni, cari sperămú că vorú înmulți gustulu de cetitu și cunoscințele lui folositoare. Scóla civilă de fete a Asociațiunei anu de anu a progresatu, și în privința puterilorú didactice și în privința numărului elevelorú, interne și esterne; chiar și anulú scolaru procsimú este chiămatu a areta unu nou progresu în privința acestui aședămëntu atátu de bine acreditatu în sinulú poporului nostru.

Modificarea unorú dispozițiunii ale Statutelorú Asociațiunei, cerută de guvernú, ne va da, credem, plăcută ocaziune,

a completa și unele alte puncte, cari experiența de 34 ani ni-le-a arătată a fi nesuficiente; și procsima adunare generală va fi chemată a se ocupa în fondul de Statutele Asociațiunei sale, și prin acésta a-î da unū nouă avântū de înmulțită și mănósă activitate.

În numărulū festivū alū acestui organū amū atinsū sub titlulū „Seminte și dorințe“ unū ciclu de idei, desfășurate acolo de mai mulți bărbați valoroși din tóte părțile româniei. Unele din acestea sunt: a se estinde cerculū Asociațiunei preste întregă patria noastră, a se contopí séu celū puținū a se întruni fondulū pentru teatru românū barem pentru unū timpū óre-care cu fondurile Asociațiunei, a se reactiva secțiunile sciințifice ale Asociațiunei, a se pune temeiū la scóle de specialitate agricolă și industriară, a se întemeia bibliotece și societăți de cetire pentru poporū, a se înființa în Sibiiū și alte centre culturale câte unū internatū pentru scolarī, pentru a le înlesni studiulū și a preveni multele neajunsuri, ce urméză din atâtea locuințe de astăzi ale lorū, sērăcăcióse și necorrespundétóre, ba uneori evidentū stricációse.

Aceste dorințe s'aū manifestatū atunci și la alte ocasiuni; și adunarea generală a Asociațiunei va adauge unū nouă laurū la cununa meritelorū sale neperitóre, decă și la întrunirea sa din focularulū dela îmbinarea Têrnavelorū se va ocupa de aceste și alte însemnate cestiuni, spre a face din ce în ce mai viuă interesarea poporului pentru Asociațiunea sa și a mări totū mai multū cerculū nobilei ei activități.

Cu aceste dorințe purcedétóre din inimă salutămū și pe calea acésta întrunirea dela Blajū și i urămū cea mai armonică lucrare întru prosperarea culturei poporului nostru!

Z. Boiu.

DIN VIÉȚA GENERALULUI TRAIANU DODA.

Traianū Doda s'a născutū din părinți țeranī, în comuna Prilipețū, comit. Caraș-Severinū, cerculū Bozovicī, la anulū 1822.

Urmându la studii, ca fiu eșitū din poporū (grănițerū), s'a nisuitū cu tōtā rīvna sē se perfecționeze cāt mai multū, și sē fiā astfelū cāt mai folositorū în primulū rēndū nēmuli seū, apoi patriei și societății în genere. Pe cariera militară, care a îmbrățisat-o cu tōtā ardōrea sufletului seū străduitorū, a înaintatū în curēndū dela tréptā la tréptā, ajungēndū la poziții totū mai distinse. Inteligența, zelulū și caracterulū seū firmū i-au fostū singurulū patronū, afarā de curagiulū bār-bătescū, prima virtute militară în vremuri de rēsboiū.

Dovēdā despre acēstā virtute a datū în cele patru rēs-bōie (dela 1848, 1859, 1863 și 1866), la cari a partici-patū și în urma cărorā a fostū distinsū cu decorațiuni acor-date de Maiestatea Sa monarchulū, alū căruī credinciosū soldatū a fostū.

La anulū 1840 Traianū Doda a fostū numitū locote-nentū, la 1848 căpitanū, în 1854 maiorū, ear la 1860 a fostū numitū șefū alū statului maiorū; la 1866 a fostū nu-mitū generalū și comandantū alū cetății Cracovia. În anulū 1872 s'a pensionatū, ear la 1874 grănițerii cercului Caransebeșū l-au alesū deputatū dietalū și în 1880 președinte alū comu-nității de avere. Ce talentū militarū a fostū generalulū Doda, resultā și din faptulū, că între atâtea ilustrități militare, în-tre atâți prinți și aristocrați, șefū alū statului maiorū *elū* a fostū numitū, de și era de origine țērānescā și în etate nu-mai de 38 ani.

După-ce s'a retrasū din oștire, a avutū ca presidentū alū comunității de avere grănițeresci unū mare și impună-torū rolū politicū și socialū în viața romānilorū din Bănatū.

Jalea adēncā, ce a cuprinsū întrēgā romānimea la au-đulū scirei neașteptate a morții generalului Traianū Doda, s'a manifestatū într'unū modū demnū cu ocasiunea immor-mēntarei distinsului bārbatū, participāndū multe miī de romāni din tōte părțile, și pontificāndū însuși P. S. Sa,

părintele episcopu alu Caransebeşului *Nicolae Popea*, cu asistență numerosă.

Sentimentele înalte patriotice și românesce, ce le-a manifestat și propagat în sinul poporului nostru generalul Traianu Doda, și cari, de Cerul, se încolțesc și se întăresc din zi în zi mai mult, vor forma cununa neperitoare a faptelor sale, și vor ține întotdeauna viuă memoria lui între noi!

GLASUL TIMPULUI.

(Pentru popor).

În vremea din urmă s'a pornit un curent nou foarte primejdios, care nesusce a străbate în rândurile poporului dela sate, ca sub masca de ajutor bănesc și camete ieftine să-l câștige și încătușeze.

Mai interesant este a cunoște procedura acestei lucrări. Străinul se pună la muncă, ca se întemeieze în satele noastre românesce bănci sătesce. Ca se potă face acesta, au lipsă de membri, și aceia doresc a-i câștiga din șirul poporului. Cu conducerea însoțirilor apoi voescă a încredința pre preoții săi învățătorii. Ear ce putere domnitore are capitalul și banul asupra vieții și asupra fiă-căru om, cu toții suntem în curat și scim.

Deci munca străinului, ca prin ajutorul, spriginul și conlucrarea conducătorilor firești ai poporului, prin banul și sudorea aceluia, să-l facă a duce carul cu povara străinului, acolo, atunci și unde densusul doresce: acesta este adevărată primejdie pentru noi.

Este adevărat, că pe puntea, care voesce străinul a străbate în sinul poporului nostru, este pusă firma: Capitalul după trebuință și cămătă foarte ieftină. Dar decă ne punem la cugetare, apoi prin ajutorul minții noastre sănătoșe ne întrebăm: ore ce și voescă aceștia?

După o combinare și judecare serioasă aflăm motivele, care îndemnă pre străinul se vină cu ajutorul lor, și anume:

Scopul principalu este, ca se ne pună prin capitalulă acesta în sclăvia și servitutea loră.

Fiind-că nici ei n'au capitală îndestulitoră și îmbelșugată, dorescū ca prin sudorea poporului nostru se ajungă la scopulă principală.

A treia, putendū căștiga și angaja pe conducătorii firescī ai poporului de diregători și servitori unui biroū centralū, dēnșii la tōtă întēmplarea plătindu-le aū anumitū dreptū a dispune cu supușii lorū. Așa aceștia sunt căștigați prin lēfă, poporulū plugarū prin împrumuturi, — decī unū mare scopū vėdū realizāndu-se.

Acestū scopū însă pentru noi este nespūsă de primejdiosū.

Aflāndū noi, că poporulū nostru chiar de străinī este cunoscutū de unū materialū bunū, cu care și prin care se potū face lucruri frumōse, trebuie folosită vremea, ca noi se prevenimū șiretliculū străinului.

Dacă străinī n'ar afla deplină asigurare și virtute în rēndurile lui, de o parte că potū îndeplinī și lucruri mai grele cu dēnsulū, de alta că aū terenū bunū de așezatū capitalele lorū la poporulū nostru: este lucru doveditū, că s'ar ținē departe de rēndurile aceluia și n'ar avē voie a face însoțiri cu dēnsulū.

Așa stāndū lucrulū, conducătorii poporului aū o sfântă datorință a se pune deadreptulū ei în fruntea poporului ca stăpānī; dar nu prin mijlocirea străinilorū ca servitorii aceloră. În viēța comună este pururea mai de primitū ca se fi stăpānū și în frunte, decāt sėrvitorū și înapoi.

Decī glasulū vremei ne spune, că nu este timpū de perdutū, ci cu puteri unite se ne punemū pentru a stringe rēndurile poporului.

Este adevēratū, că noi inteligința unindu-ne am întemeiatū deosebite institute de credite, și depunerī; dar fiind-că tōte acelea s'au formatū din capitale mai mari, poporulū de rēndū n'a pututū intra în șirulū aceloră. Așa dorulū de în-

soțire trebuie să-lă plântămă și în mijlocul poporului, căci densusul este pământul cel mai roditor și stălpul, pe care razimă țaria vieții noastre.

Maî alesă astăzi, când prin legile contrare cu adevărata credință a bisericeii noastre, suntem amehințați cu demoralizarea, când în modă vedită se lucră a despărți turma de păstoră, când onărea preotului și învățatorului, adevă a conducătorului firesc se cercă a se stîrbî, aceia aă datorință ca se descopere mijloce, prin care se fiă deplină respătiți și totă odată se aibă cetatea, de unde își potă apăra demnitatea loră.

Nu pôte esista astăzi maî puternică mijlocă, decâtă pregătirea poporului la *însoțiri economice*. Adevă stringendă șirurile poporului, acela se fiă deșteptat și luminat, ca însuși prin puterile proprii, prin sârguință și păstrare, prin lucrarea înțeleptă a pământului și prin ajutorare împrumutată se nesucescă a scăpa din greutățile deosebite, ce trebuie se supărte.

Aceste *însoțiri* bine conduse nu sunt numai pentru ajutorare în bană, ci chiar culturale și moralisătore. Atătă ca membru cât și ca împrumutătoră nu pôte fi decâtă o persoană cu vieță nepetată, treaz, cu purtare bună și sîrguinciosă.

Fiind-că aceste însoțiri crescă și se desvöltă din poporă, încât însuși prin puterile sale se ridică, prin sîrguința sa se pregătesce a scăpa la limanulă fericirei: ele aă trăinicia și viitorulă. Capitalulă adunată pe încetă, dar multă prețuită, fiindă sudărea muncii grele, se pôte întrebuița a face tôte înlesnirile economice. Aceste însoțiri potă întemeia: societate de consum, neguțatorie comună, potă procura mașini pentru lucrarea maî înțeleptă a pământului, potă cumpăra proprietăți și averi. Cumpărândă averi maî mari, acelea le potă împărți între singuraticii membri, cu îndatorirea se le plătescă în rate de maî mulți ani.

Maî însemnate sunt trei cerințe, care daă motivele cele maî puternice, ca însoțirile sătesci se fiă întemeiate. În-tăiă poporulă are la îndemână în casă de lipsă *ajutorulă în*

banî, nu este silită a alergeră săptămâni întregi perţându-ţi dălele cu cereri de împrumut. A doua având banî, îi depune cu *dobândă*, nu stău fără interese capitalele anî de dăle. În urmă orî depune orî ridică capitale din camete seî interese, remâne o mică parte *şi pentru însoţire*.

Aceste însoţiri se nutresc ca din nisce isvôre binefăcătoare prin băncile mai mari. Dăsele împrumută sub firma loră capitalele mai mari dela bănci. Aşa poporul nu vine directă în atingere cu băncile mai mari, ci după trebuinţă şi lipsă primesce creditele dela însoţirea sa comunală.

Ce folosă şi ce bunătate sunt însoţirile aşa numite rurale pentru poporul plugară, s'a dovedit în Germania. Acolo Reiffeisen a făcută chiară lucruri măreţe pe terenulă economică, numai prin asemenea însoţiri.

Atâtea şi numeroase altele sunt motivele, care tôte ne poruncescă, ca se muncimă pentru întemeierea însoţirilor comunale, încâtă în presinte abia pôte fi ună lucru mai temeinică, mai trebuinciosă decâtă acestea.

Ună poporă, care şi-a putută elupta prin sirguintă, lucru şi păstrare bună stare materială, care are finacele bine regulate, care dispune de bogăţie, se pôte afirma pe tôte terenele vieţii sociale şi culturale.

Poporulă nostru română este stăpână pe o frumôsă întindere de pământă, *care bine lucrată mai pôte se-î deie de patru orî atăta venită*, pôte ţine şi nutri din sinulă seî de trei orî atăta poporă, cât trăiesce astădă. Spre a pută ajunge acăsta, poporulă are lipsă de următorele trebuinţe: *însoţire, lucru şi păstrare*. E dreptă că s'aî făcută unele încercări cu aşa numitele *reuniuni economice*, care cu multă greutate abia în două locuri s'aî putută întemeia. Am cunoşcinţă pozitivă din alte două locuri, unde au încercată asemenea lucru; dar din partea ministrului statutele nu s'aî aprobată, nici s'aî respinsă, ci le ţine ministrulă neresolvite aprôpe de doi anî de dăle.

Noi avem un remediu foarte ușor a scăpa de astă șicanare. Conform legii comerciale putem întemeia însoțiri, ale căror statute este îndatorat tribunalul regesc a le vidima cu clausula de aprobare și a le semna firma. Aceste însoțiri apoi au un cercu cu multu mai largu pe terenul economic: potu ave comerciu, bolte de consum, potu cumpăra și vinde moșii, potu cumpăra mașine pentru lucrarea mai rațională a pământului ș. a.

Spre a veni în ajutorul poporului nostru plugar, am prelucrat: „*Îndreptarū pentru întemeierea băncilorū rurale*“. Acesta dă toate povețele de lipsă pentru întemeiere, acolo sunt statutele românesce și unguresce, fiă-care ș. din dăsele, unde a fostu de lipsă, este esplicatū pe basa legii comerciale din 1875 art. XXXVII dela §§. 223—258. Exemplarul costă 60 cr.

Deci dela înțelepciunea, virtutea și voința conducătorilor nostri se așteptă, se pășescă înainte, căci asta o pretinde glasul timpului!

I. Costinū,
preotū.

MOMENTE DIN VIETA LUI PETRU MAIORŪ DE DICIO SÂNMARTIN 1753—1821.

(Cercetări literar-istorice).

În anii trecuți, cercetându unele biblioteci prin Bănatu, avui norocirea a afla într'o bibliotecă o broșură foarte interesantă, carea revêrsa multă lumină asupra vieții prea puțin cunoscute a fericitului Petru Maiorū.

Acastă broșură interesantă are titlul: „*Răspunsul la cârtirea, carea s'au datū asupra persoanei lui Petru Maiorū, autorului Istoriei ceî pentru începutulū Românilorū în Dacia*“. La Buda, în crăiasca tipografie a universității Ungariei 1814, 8° micuțu, 42 pagini.

Acastă broșură este scrisă de unū anonimū din Buda pe timpulū, când Petru Maiorū petrecea acolo ca censorū, revisorū și corectorū la crăiasca tipografia a universității Ungariei pentru cărțile românesce. Pe lângă totă silința nu

am putut  erua numele autorului cu positivitate. Dar confrunt ndu bro ura cu celelalte scrieri ale lui Petru Maior , am aflat'o prea comună in expresiuni, ceea ce pare a dovedi indirectă, că autorul ei ar fi inu   Petru Maior . Căci cine a cunoscut  mai bine cugetările lui Petru Maior  dec t el  inu  ? Cine a cutezat  a infronta publice scăderile  i ret cirile de pe acel  timp , dec t inu   d nsul  ca bărbatulŭ inteligentă, consci  de sine, carele petruncese destul  de ad nc  in afacerile cur ii episcopesci „a F g ra ului“.

Din bro ura ac sta ne convingem, fără a mai scutura pulberea de pe actele acelor  timpuri din arhivele  erei, că c rtitorul  dela Blaj   i-a fost  r dicat  capul , nu ca se critice obiectivă, conform regulelor  critice , ci ca se facă ca cea dint i  *Istorie a Rom nilor  tipărită* să se nimice c , pe autorul  ei să-l  persecuteze până la mórte at t  moralicesce, c t  i materialicesce, ca astfel  nimicind pe autor , să se nimice c   i f tul  se . Precum  ice la pag. 6 a critice  sale, carea se tip r  la Cluj  „că am fost  silită s  traducă pe românie de pe limba latin c  *cele doue cuv nt ri despre lauda Vl dicel făcute  i tipărite*, ca se aibă prilej  a răspunde la cele ce s'au scris  in Istoria Rom nilor  acum e it  la Buda impropria Escelenției Sale Dn  Episcop  Ioan  Bobb“.

Primejdia r dicat  in   de rom ni in contra Istorie  Rom nilor , cari cereau dela Palatinul  Ungarieĭ, ca numai dec t să se opr c  acea Istori  periculósă a se vinde, de se cuprindea inr  acel  chip  precum s'au fost  a ternut , rem nea strălucita aceea „Istorie a Rom nilor “ la inceputul  nascerii sale cu totul  ingropat ,  i Rom ni  cel mai mul  din no  intru vechia necunoscin   i defăimare cufunda i.

Provedința in s  a voit , ca primejdia ce amenin a vie a „Istorie  Rom nilor “, se ia sf r it ,  i def im rile celor  r t ci i nu se luară in nici o socotin . Archiducele Palatin Stefan  ded  voie liberă a se vinde Istoria Rom nilor , cu acea adăugată laudă, că istoria ac sta e cea dint iu  i sin-

gură în limba românească scosă din vechii și vrednici de credință scriitori, carea cu folos se poate ceti. Aceste sunt și cuvintele rezoluției Palatinului și Archiduce Stefanu din 10 Octobrie 1813 sub numărul 2039: „Illa etiam ex consideratione venui exponendum relinqui potest, quod haec Historia ex antiquis et probatis Historicis desumpta unica in Valachica lingua praexistit, quae cum primis per illos, qui solius Linguae Valachicae gnari sunt, cum utilitate legi queat“.

Acésta a fostu viața lui Petru Maiorü pe la anii 1812, 1813 și 1814 în Buda, pe când se tipăriră acolo Istoriile Românilorü, atât cea politică cât și cea bisericescă. Acum se vedem alte episoade de ale vieții lui.

Când voesci a descrie viața cuiva, trebuie să-i cunoști totă viața în toate privințele, atât bune cât și rele.

Ear descriind viața onorü bărbați, pe cari nu i-am cunoscutü și cari au trecutü de multü din viața acésta, primo loco trebuie a le cunoște toate operele, atâtü tipărite cât și manuscrise, numai și numai atunci cu ore-și care rezervă ne-am puté pronunța cu succesü asupra vieții lorü. Căci nu scim, cu timpulü ce se va mai puté descoperi despre dênșii! —

Descriind mai anii trecuți stimatulü domnü A. M. Marienescu viața fericitulü Petru Maiorü, nu scim din ce cauze n'a luatü acésta împrejurare esențială în destulă considerare.

*Petru Maiorü studiindü la Roma și Viena,
1774—1779—1780.*

Dlă Dr. A. Marienescu a vorbitü multü despre epoca lui Petru Maiorü, dar prea puținü despre viața lui.

Așa d. e. la pag. 23 prea puținü vorbesce despre viața lui Petru Maiorü.

Trebuia se ne spună pe largü mai multe. Așa d. e. cum Gregoriü Maiorü, fericitul episcopü alü Făgărașului, cu reședința în Blajü, la anulü 1774 trimisese pe Petru Maiorü și pe colegulü seü G. Șincai la Roma, spre a-și continua studiile în institutulü numitü *Collegium de propaganda fide*. Cum P. Maiorü a petrecutü în Roma 5 anii studiindü

2 ani filosofia și 3 ani teologia, ear în 20 Ianuariu 1779 a depusă esamenul baccalaureat și după aceea s'a re'torsu în patria sa. Reintorcându-se în patriă, s'a mai opritu în Viena pare-mi-se din porunca imperăției, unde zăbovi aprópe unu an de șile, sub durata cărui timpú a învătătu *Pravila*, ce se dice: Jus canonicum.

Dar altcum și din recomandarea lui Petru Maiorú de episcopulu Samuilú Vulcanú dela Oradea-Mare este prea evidentă, că Petru Maiorú, după ce a studiatu la Roma filosofia și teologia și înainte de a fi fostu aplicatú ca profesorú în Blajú, a studiatu dreptulú canonicú în Viena. (Veđi Analele Academiei Române din Bucuresci Ser. II. tom. V, sect. 2 1884 pag. 56).

Petru Maiorú, profesorú în Blajú 1780—84.

După zăbovirea de aprópe unu an de șile*) în Viena și absolvirea dreptulú canonicú s'a îndreptatú cătră Ardealú spre Blajú, de unde fusese trimisú pre la a. 1774 de neuitatulú Archiereú Gregorie Maiorú.

Când a sositú la Blajú, a fostu numai decát denumitú tómnă în a. 1780 de profesorú la Logică, Metafísicá și la Dreptulú firei. **)

În acéstă diregătorie a petrecutú 4 ani de șile până la anulú 1784, când fu demisú din Blajú.

Activitatea lui Petru Maiorú ca profesorú în Blajú se descrie fórte frumosú în pomenita broșurá, dicându-se, că întru acéstă diregătorie petrecând patru ani de șile până la 1784 Iuniú 19, și cum cu atáta nevoință a petrecutú diregătoria acésta, cât bărbați din scóla lui eșiți se făcurá flórea Románilorú, în clerú și între mirení astăđi (1814) încă tră-

---

*) Anulú scolasticú se numeră dela 1 Septembre 1779 până la Iuliú 1780, în 1 Septembre 1780 s'a denumitú de profesorú în Blajú.

**) Pag. 15—16 a răspunsulú la cártirea, carea s'aú făcutú asupra persónei lui Petru Maiorú. Buda 1814.

escu bărbați de aceia, nu numai în Ardeal, ci și în Țera Ungurească, cari sunt spre osebita mângâiere a bătrânului Petru Maior și lui asemenea cărunți“.

Afară de acesta știut este din arhivul episcopiei Blajului, cât sporiu după darul lui Dumneșeu făcu el în partea sufletescă cu învățătura și hărnicia sa la *Ibașfaleu* și la *M. Oșorhei*, ca se tacu alte ale lui în vremile acelea făcute fapte bune.

(Va urma)

Em. Micu.

DIN SCOLA VIETII.

(Aforisme alese și traduse de Jeronim G. Barițiu.)

Dacă le place la mulți viața ta, apoi ție însuși poți să nu-ți placă.

Proverbială.

*

Mulțimea te laudă? — Ei bine, ce-ți poți închipui, dacă tu ești omul, pe care-l înțelege vulgularul?

Seneca.

*

Cel-ce a mulțemit pe cei buni din contemporanii săi, acela a trăit pentru toți timpii.

Schiller.

*

Cu minciuna poți trece prin lumea înțregă, dăr nu te mai întorci.

Prov. polon.

*

Minciunile sunt ca bulgările de zăpădă: cu cât le rostogolesc mai departe, cu atât se măresc mai mult, și în urmă totuși se topesc ca apa.

Harsdörfer.

*

Trebue multe lăpeți, pentru de a îngropa adevărul.

*

Adevărul e o fică a timpului.

*Proverbială.**Elin vechiu.*

*

Se spu ce e adevărat și se spu ce e plăcut; dăr se nu spu ceea ce e adevărat însă neplăcut, și nici ce e plăcut dar neadevărat; acesta e lege eternă.

Indian.

*

În faptă scusele totdeauna sunt mestecate cu neadevăruri.

*

Arab.

Doze lucruri, din care minciuna e mai bună, sunt amende rele.

Arab.

Ascultă ce ȳice gura poporului: Cel-ce iubesc adevărul, trebuie să-și țină calul de frâu; cel ce cugetă adevărul, trebuie să aibă deja piciorul în scară; cel-ce spune adevărul, trebuie să aibă aripi în locu de brațe! Și totuși Mirza-Șafi cântă: cel-ce minte, trebuie bătut.

Bodenstedt.

*

Prin adevărul își rupe cineva lanțurile. *Arab.*

*

Cu adevărul ajungi înaintea lui Dumnezeu.

*

Fi ceea ce pari și pari ceea ce ești. *Prov. jidovescă. Scoțian.*

*

Tiptilul urmăze obiceiurilor însușite celului înăscut. *Arab.*

*

Obiceiul însușit se topesc ca gheața. *Proverb.*

*

Cu ori-cât desprețu ați și respinge dela voi o natură mare tare, revine pe nesimțite.

Horatiu.

*

Brâsca iar sare în baltă, și decă ar șede pe unu tron de aur.

Proverbial.

*

Eruditul e în patria sa ca aurul în scufa sa. *Arab.*

*

Cel-ce nu peregrineze din patria sa și nu vede lumea, plină de mi de minuni, acela sémene cu o brâscă de fântână. —

*

Indiană.

Brâsca de fântână nu vede nimic din marea largă. —

*

Japonez.

Cineva nu vede lumea, decă o privesc numai din propria lui ferestă.

Rusescă.

*

În patria mea me tacséze după nume, în străinătate după haina mea. —

Talmud.

*

Decă ai avé în internul tău toate calitățile eminente și ești rău îmbrăcat, toți te voru desprețui. Ori cât de cuminte e liliacul, totuși se ȳice, că e năpustit de toate paserile.

Tibetan.

*

Precum ție haina, așa și ospitalitatea. — *Arab.*

Durerósă e diminéța orfanilor și séra călătorilor? *Persan.*

*

Fumulū patriei e mai luminosū decât foculū străinū. *Prov.*

*

E mai de preferitū a bea în țera proprie apă din papucū, decât în téré depărtată și străinā mied din pocal de aurū.

*

Spune-mi ce e aceea, ce ómenii numescū „iubire“ ?

— O copile, lucrulū celū mai dulce și mai amarū.

*

Euripides.

Orī-cât ai fi de fericitū séu nefericitū, —

Inima are lipsă de o altă inimă.

Bucuria împărțită e bucurie îndoită,

Durerea împărțită e durere înjumătățită. —

Tiedge.

*

Poți se te lipsesci de ómenī; dér îți trebuie unū amicū. —

*

Chinez.

Voiū sē-ți arētū unū mijlocū de iubire, fără beatură, fără ierburi, fără descântece: Voiesci se fi iubitū, — iubesc.

*

Hekaton.

O rudenie e o parte a trupulū nostru, unū amicū o parte a sufletulū nostru.

*

Francez.

Unū amicū e unū sufletū în dóue corpuri.

Aristotel.

*

Acelū bărbatū e nebuñ, care-și numără *mulțimea* prietinelorū; unū manunchiū de trestie nu-ți ajută când ai lipsă de o bătă.

*

Rückert.

Nimicū mai obicīnuitū ca numirea de prietinū, nimicū mai rarū ca prietinia adevărată.

*

Francez.

Unū bărbatū fără prietinū e ca mâna dréptă fără cea stângă.

*

Persan.

Cel-ce merge pedestru, nu póte fi soțulū celū ce merge călare.

*

Rusescū.

Unū bărbatū sātulū cu unulū flăméndū vorbescū réu unulū cu altulū.

*

Scoțianū.

Voiesci sē te căsătoresci, scobórá o tréptă; voiesci sē-ți alegi unū prietinū, suie o tréptă.

Talmud.

DIN CRONICA LUNARĂ.

Esamenele de maturitate la gimnasiul din Blajă amânate. Precum se scie, maturisanții din Blajă s'au fotografat atăt separată, cât și împreună, și unul din ei a pusă deasupra inscripția: „*Venină vomă lua, în focă ne vom scălda pentru idealul națiunei*“. Acastă inscripție, după obiceiă, a fostă denunțată guvernului, și îndată s'a pornită o cercetare severă și minuțiosă, cu intrevenirea procurorului de stată, carea a durată ună lungă șiră de zile, și pe lângă tătă intrevenirea autorității bisericesci, ministrulă a dispusă amânarea esameneloră până pe la începutulă anului școlară 1895/6.

La gimnasiul din Blajă aă fostă în anulă 1894/5, 509 școlari, și anume: în cl. I. 98, cl. II. 93, cl. III. 82 (tote aceste clase cu paralele), cl. IV. 54, cl. V. 57, cl. VI. 59, cl. VII. 30, cl. VIII 36.

La examenul de maturitate din Năseudă aă fostă admiși din 35 octavană 30; la examenulă scripturistică aă fostă respinși 5, examenului orală s'au supusă 25, dar aă eșită numai 11, ear 10 aă fostă respinși pe 3 luni, și 3 pe ună ană.

Gimnasiul din Beiușă. Din „Programa gimnasiului sup. gr. cat. și a școlilor normale din Beiușă pe anulă școl. 1894/5, redactată de directorulă Ioană Buteană“, estragemă următoarele date: La gimnasiū aă funcționată 14 profesori și 4 cateheți. Elevi imatriculați aă fostă 345, mai puțină cu 27 decât în anulă de mai nainte; după religiune: gr. cat. 127, gr. or. 138, rom. cat. 24, ev.-ref. 5, israeliți 23. Societatea de lectură „Samuilă Vulcană“ a tinerimei studiōse a avută 49 membri, a ținută 19 ședințe ord., 2 estra-ord. și 3 festive. Internatulă „Paveliană“, înființată din liberalitatea episcopului Pavelă, a adăpostită în acestă ană școl. 96 studenți. Fondulă de pensiune ală profesoriloră se urcă la suma de 22,082 fl. 77 cr. Regretabilă e împregiurarea, că pe când limba maghiară se propune în cele optă clase gimnasiale în 28 ore pe septemână, pentru limba română sunt destinate preste totă numai 17 ore.

La gimnasiul din Bradă aă fostă în anulă școl. 1894/5 înscriși 105 elevi, ear în școlele primare, clasa 3 și 4, 60. Resultatulă clasificăriloră arată pe cei promovați cu 90%, ear pe cei îndreptați la repetiția anuluiă cu 10%. Gimnasiulă acesta inferioră a plinită la încheerea anului școlastic 26 ani ai existenței sale, dar cu privire la greutatea timpuriloră n'a sêrbată iubileulă seă de 25 ani.

Universitatea c. r. din Cernăuți a fost cercetată în semestrul de vară al anului 1895 de 371 studenți. La facultatea teologică au fost 55 ordinari și 2 estra-ordinari; la facultatea iuridică 251 ordinari și 21 estra-ordinari; la facultatea filosofică 24 ordinari și 10 estra-ordinari; farmaceuții au fost 8. Din Bucovina au fost 286. După naționalitate (limba maternă) au fost 182 Germani, 104 Români, 37 Ruteni, 34 Poloni, 2 Cechi, 2 Sârbi, 1 Maghiar, 1 Bulgar și 1 Armén. După confesiune au fost 133 gr. or., 4 arm. ort., 72 rom. cat., 20 gr. cat., 5 arm. cat., 9 evang. și 128 mosaici.

Biserica nouă în cetatea Brașovului. Duminecă 21 Iulie s'a pusă pétra fundamentală la zidirea bisericei ortodoxe române din Brașov-cetate. Ceremonia religioasă o a condus protopresbiterul și parochul local Bart. *Baiulescu*. Cetățenii români din Brașov și din alte părți au adus jertfe foarte însemnate: dd. M. *Stănescu*, D. *Manole*, G. B. *Pop* câte 1000 fl., Const. de *Steriu* 5000 fl., *Tache Stănescu* 20,000 fl., pentru rădicarea acestui edificiu de pietate creștină, care sperăm că în scurt timp va deveni un decor al pieței Brașovului.

Escursiune științifică. Cunoscutul profesor de limba și literatura română la universitatea din lipsca, Dr. *Gustav Weigand*, face de prezent o escursiune prin Ungaria și România, în scopul cunoșterii mai de aproape a poporului nostru.

Apel literar. Profesorul gimnasial din Sucéva *Simeon Fl. Marianu*, care se ocupă cu literatura populară română, voese a eda o broșură cu cântece, al căror erou este *Avram Iancu*. Spre a pute face această colecțiune cât mai completă, rogă pre toți și toate, cari știu asemenea cântece, a i le comunica, arătându totdeodată, unde și dela cine le au auzit și a-i explica prin câteva cuvinte și eventualii provincialismi.

Limba română în școlile țărilor neolatine. După o depeșă a „*Tribunei*“, congresul limbilor romanice din Bordeaux, la care România a fost reprezentată prin dd. *Urechă*, *Busilă* și *Stauréanu*, și-a exprimat dorința, ca limba română să se propună în școlile superioare și speciale ale țărilor latine, și ca congresul în anul următoriu 1896 să se întrunească la București. Priimirea Românilor, precum și discursurile lor și conclusele luate au fost primite cu vii aplause.

Din scrierile răposatului general Trainu Doda. După „*Dreptatea*“, sororile răposatului au concredut unui comitet sub presiul locot. mareșal campestre T. cav. de *Seracin* edarea unei

părți a scriptelorū distinsului generalū. Suntem siguri, că acelea vorū întimpina la publiculū românescū celū mai viū interesū.

Pedagogiulū ces. reg. din Cernăuți a serbatū la 28 Iuliū n. jubileulū seū de 25 ani și totdeodată jubilenlū consiliarulū scolarū Dim. *Isopescul* ca directorū alū acestui institutū.

BIBLIOGRAFIA.

Din valorosulū opū: „**Istoria împăratului Traianū și a contemporanilorū seī**“ de Dr. Heinr. Francke, tradusū în românește de dlū Petru *Broșteanu*, aū apărutū până acum două fascicule. Prețul opului întregū se socotesce cu 4 fl. Abonamentele sunt a se adresa traducătorului în Brașovū.

— „**Die Aromunen**, ethnographisch-philologisch-historische Untersuchungen über das Volk der sogenannten Makedo-Romanen oder Zinzaren“, este titlulū unui opū de mare importanță alū eruditului profesorū *Gustav Weigand* dela universitatea din Lipsca. Volumulū prim intitulatū „Land und Leute“, are 334 pagine, conține 8 ilustrațiuni frumoșe pe cartonū și o cartă etnografică a părților sud-vestice ale peninsulei balcanice.

SCOLA ASOCIAȚIUNEI.

Condițiuni de primire

în scōla civilă de fete, cu dreptū de publicitate, a Asociațiunei transilvane din Sibiiū și în internatulū aceleia.

Pentru primirea în scōla civilă de fete se cere atestatū despre absolvarea claselorū scōlei elementare, saū atestatū despre clasa corespundătoare premergătoare dela o altă scōlă de categoria scōlei civile. În lipsa unui astfelū de atestatū primirea se face pe basa unui esamenū de primire.

Inscrierile pentru anulū scolarū 1895/6, se facū din 1—5 Septembrie a. c. st. n.

Esamenele de emendare și primire se ținū în 4 și 5 Septembrie a. c. st. n.

Prelegerile se începū în 6 Septembrie a. c. st. n.

Didactrulă e ficsatū cu 2 fl. v. a. pe lună, și pentru elevele, ce intră pentru prima dată în această scōlă, o tacsă de immatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursului complementarū. prevădūtū în §. 6 din statutū, didactrulă este de 2 fl. pe lună, și la prima înscriere tacsă amintită de immatriculare.

Elevele, cari voescū sē fiă primită în internatū, fiă eleve ale scōlei civile, sau ale scōlei elementare a reuniunei femeilorū, aū sē se însciinteze de timpuriū, în totū casulū înainte de începerea anului scolasticū, prin părinți sau tutori la direcțiunea scōlei, pentru a se putē face dispozițiunile necesare. Tacsă internatului e de 200 fl. v. a. pe anū, plătiți înainte în două sau celū multū 4 rate. Cărțile trebuincioase, *materialulū de scrisū, de desemnū, de lucru de mână*, se înțelege, nu sunt cuprinse în tacsă amintită, ci cheltuelile reclamate în această privință se pōrtă de părinți, întocmai precum totū de dēnșii sē pōrtă cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în musica instrumentală și în limba francesă.

Tacsele pentru instrucțiunea în piano sunt de 2 categorii:

a) dacā o elevă voesce sē iee orele singurā, se compută la 2 ore pe săptămână tacsă de 9 fl. pe lună; decā 2 eleve împreună iaū instrucțiunile în aceeași oră, tacsă se compută la 2 ore pe săptămână cu 6 fl. de elevă; sau

b) dacā o elevă voesce sē iee orele singurā, se compută la 2 ore pe săptămână tacsă de 6 fl. pe lună; decā se întrunescū 2 eleve în aceeași oră, tacsă se compută la 2 ore pe săptămână cu 5 fl. pe lună de elevă.

Pentru instrucțiunea în limba francezā, câte 2 ore pe săptămână, se compută pe lună câte 1 fl. de elevă.

Tōte tacsele se plătescū direcțiunii scolare, care remunerēză pe instructori.

Elevele, din internatū, afarā de scōlă, aū în fiă-care și anumite ore de conversațiune în limba francesă, maghiarā și germană. Pe lângă aceea ele se prepară și-și învață lecțiunile sub conducerea și cu ajutoriulū directōrei și alū guvernantelorū.

Elevele, cari voiescū se fie primite în internatū, mai aū se aducă cu sine: o saltea, unū covoraș, 4 fețe de perină, o plapomă sau țolū de coperitū, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergare, 6 servete, apoi: perie de dinți, săpunū și 2 pepteni, care tōte rămânū proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trupū sau albiturile, câte 1/2 duzină din fiă-care, ciorapi și fuste de colōre în-

chisă și batiste (mărimi) câte 1 duzină, unu parapleu și încălțăminte trebuincioasă. Cât pentru toalete noue, părinții și tutorii sunt consiliați a nu face de acestea pentru copilele lor, căci pentru a obține o uniformitate în îmbrăcăminte pentru toate cele interne, acele toalete, cu prețuri moderate, se fac aici prin îngrijirea direcțiunii internatului. Strinsu de uniformă se țin: o haină, două șurțe în forma unei haine, o pălărie de iarnă și una de vară, cari necondiționat au să se facă aici și cari preste totu voru costa cam 16—22 fl. v. a.

Doritorii de a avé „Statutul de organizare“, precum și „Regulamentul internu“ alu scôlei și „Regulamentul pentru cursul complementar“ le pot primí dela direcțiune pentru câte 20 cr. unulu. Totu dela direcțiune se póte primí pentru 1 fl. și „Monografia“ scôlei, în care pe lângă istoricul institutului, se află descrișu edificiulu scôlei și alu internatului în toate amênuntele luí.

Sibiiu, în Augustu 1895.

Dr. V. Bologa m. p.,
directoru.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 271—1895.

Procesu verbalu

din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiiu la 29 Iuliu 1895 n.

Președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte.
Membrii prezenți: I. St. Șulățiu, P. Cosma, Z. Boiu, I. Crețu, Dr. C. Diaconovich și N. Toganu, bibliotecariu.
Secretariu Z. Boiu.

Nr. 105/243. Se presentă hârtia comitetului despărțământulu XI din Blajü de datulu 16 Iuniu a. c. Nr. 37, prezentată la 10 Iuliu curentu, prin care se aduce la cunoscința comitetului centralu, că pentru adunarea generală din anulü acesta a alesu zilele de 27 și 28 Augustu nou, și se rogă a i se notifica, decă se accéptă ori nu terminulu propusü?

— Se rescrie comitetului despărțământulu XI din Blajü, că terminulu de 27 și 28 Augustu nou, se accéptă întru toate după propunerea făcută.

Adunarea generală a „Asociațiunii transilvane pentru literatură română și cultura poporului român“, conformü §§. 14 și 21

din Statutele Asociațiunei, se convôcă în opidulă Blajă pe zilele 27 și 28 Augustă 1895, st. n., pe lângă următórea

Programă:

Martă in 27 Augustă.

Ședința I. cu următórea ordine de ȃi:

1. Deschiderea ședinței prin presidiu la 10 óre a. m. în localulă, ce se va designa spre acestă scopă.
2. Raportă generală despre activitatea comitetulă în decursulă anulă 1894, dimpreună cu aclusele aceluia.
3. Alegerea comisiuniloră de cãte 3 membri, și anume
  - a) pentru esaminarea raportulă generală pro 1893;
  - b) pentru esaminarea rațiociniulă pro 1894 și a proiectulă de bugetă pro 1896;
  - c) pentru esaminarea propuneriloră comitetulă referitóre la modificarea statuteloră, și
  - d) pentru încassarea tacseloră dela membri vechă și dela ceă, cară se voră înscrie din nouă.
4. Insinuarea propuneriloră și a eventualeloră interpelări;
5. Raportulă comisiunei pentru înscrierea membriloră și
6. Cetirea eventualeloră disertațiună insinuate la timpă.

Mercuri in 28 Augustă.

Ședința II. cu următórea ordine de ȃi:

1. Deschiderea ședinței la 10 óre a. m.
2. Verificarea procesulă verbală din ședința I.
3. Rapórtelă comisiuniloră esmise în ședința I.
4. Cetirea eventualeloră disertațiună.
5. Alegerea comitetulă și a funcționariloră Asociațiunei pe noulă periodă de 3 ană 1896—1898.
6. Defigerea loculă pentru procsima adunare generală a Asociațiunei.
7. Dispozițiună pentru autenticarea procesulă verbală din ședința II. și
8. Încheerea ședințeloră adunării generale.

Se observă, că eventualele disertațiună aă se fiă prezentate presidiulă Asociațiunei în scrisă cu 8 ȃile înainte de adunarea generală.

Nr. 106. Se presentă hãrtia societăței de apaductă din Sibiuă, prezentată la 29 Iuliă curentă, după care societatea nu dispune de țevile cerute la closetele scólei civile de fete a Asociațiunei.

— Afacerea se ia spre scire, și adaptãrile de lipsă se amãnă pe anulă urmãtoriu, ear cu facerea de propuneră în privința acéstă se însãrcinéză cassariulă Asociațiunei.

Nr. 107. Pentru verificarea acestulă procesulă verbală

— Se designează dñii: P. Cosma, Dr. C. Diaconovich, și I. Crețu.
Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Zacharia Boiu m. p.,
secretariu I.

Cetitu și verificatu. Sibiuu, 2 Augustu 1895.

Dr. C. Diaconovich m. p.

P. Cosma m. p.

Ioanu Crețu m. p.

Nr. 289—1895.

Procesu verbalu

din ședința comitetulu „Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporulu român“, ținută în Sibiuu la 8 Augustu 1895.

Președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte.
Membrii prezenți: I. St. Șiuluțiu, Z. Boiu, P. Cosma, L. Simonescu, I. Crețu, Dr. C. Diaconovich și N. Toganu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. V. Bologa.

Nr. 108/274. Comisiunea esmisă în personele dloru: I. St. Șiuluțiu, I. Papiu și P. Cosma, la 3 Februaru a. c. pentru reviziunea rațiociniulu Asociațiunei pro 1894, reaclude acelu rațiociniu dimpreună cu bugetulu pro 1896 și propune:

a) a provede rațiociniulu cu clausula de aprobare, deoarece s'a aflatu în regulă și ordine perfectă;

b) bugetulu pro 1896 dimpreună cu rațiociniulu pro 1894 se se alature la raportulu generalu alu comitetulu pentru adunarea generală a Asociațiunei din acestu anu.

— Se primesce.

Nr. 109/281. Secretariulu alu II-lea prezenta raportulu generalu despre activitatea comitetulu Asociațiunei pe anulul de gestiune 1894, pentru adunarea generală din anulul curentu.

— Se primesce și dispune tipărirea lui.

Nr. 110/273. Bibliotecariulu Asociațiunei prezenta raportulu despre starea bibliotecei Asociațiunei cu finea anulul 1894.

— Servesce spre scire și se decide a se adauge la raportulu comitetulu menitu pentru adunarea generală din anulul curentu.

Nr. 111/167. Secretariulu II-lea propune: se se escrie concursu pentru 10 stipendii à 50 fl. pro 1895/6 din subvențiunea de 500 fl. primită în 5 Aprile a. c. dela institutulul de creditu „Albina“.

— Deoarece adunarea generală a institutului de credit și economii „Albina“ din anul curent, n'a votat numita subvențiune cu espressa menire de a se folosi ca stipendii, ci pentru trebuințele scôlei, drept aceea pentru anul 1895/6 s'ê sisteză stipendiile, rămânând a-se folosi subvențiunea în scopul indicat de binefăcător.

Nr. 112/246. Domnul Ioan Candrea, absolvent de gimnasiu și stipendist al Asociațiunei din fundațiunea „Bașota“, terminând cu finea anului școlar 1894/5, studiile sale gimnasiale, mulțămesc pentru ajutoriul primit dela Asociațiune.

— Spre scire. — Stipendiul de 20 fl. la an din fundațiunea „Bașota“ se declară vacant și pentru conferirea lui studenților gimnasiști s'ê decide a-se escrie concurs.

De asemenea se declară vacant stipendiul de 60 fl. din fundațiunea „Galliană“ și se decide a-se escrie înr'una concursul și pentru conferirea acestuia dimpreună cu alte doue stipendii a 60 fl. din fundațiunea „Roman“, tinerilor gimnasiști.

Nr. 113. Verificarea acestui proces verbal

— S'ê încredințeză domnilor: I. St. Șuluțiu, Z. Boiu și N. Toganu.

Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,

v.-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,

secretariu II.

S'a verificat. — Sibiu 10 August 1895.

I. St. Șuluțiu m. p.

Zacharia Bolu m. p.

N. Toganu m. p.

REGULAMENTU

pentru esamenele publice, private, supletorii și de emendare dela scôlele populare-superiôre și civile de fete și băești, susținute de stat, comune, societăți și private.

(Încheiere.)

§. 33. Inspectorul reg. de scôle încã pôte admite la examen privat sau examen privat — contrasă, dacã aș implinit vârsta recerută, pe acei elevi, cari aș absolvat cu succes careva clasă la scôla :

a) elementară ;

b) superiôră de fete ;

c) reale inferiôre militare ; mai departe

d) la vre-o scôlă mediă (gimnasiu s'eu scôlă reală) și în fine

e) la vre-o scôlă mediă comercială și academie, și dacă dela terminarea clasei respective, celū multū după unū anū de șile, dorescū a face esamenul privatū din o clasă mai superiôră corespunđetóre (veđi tabela §. 41), sau dacă vârsta le permite din clase mai superiøre dela scôla civilă sau poporală-superiôră.

Dacă vârsta e considerabilū mai înaintată decât se cere prin normele prescise, în acelu casū petentele se pôte admite la esamenū privatū și mai înainte de a se împlini anulū dela ultimulū seū esamenū trecutū cu succesū.

Intru câtū însē în planulū de învățământū alū scôlelorū de diferite categorii, amintite în acestū §. și mai departe între planulū de învățământū alū scôlelorū civile și poporale-superiøre, precum și între planurile ambelorū scôle din urmă relativū comparate, s'ar găsi diferențe esențiale: atunci elevulū, care trece dela scôle de altă categoriă, are se fiă esaminatū cu ocasiunea esamenulū privatū și din acelu materialū de învățământū, care obvine în clasele precedente ale scôlei civile sau ale scôlei poporale-superiøre, și în scôlele de altă categoriă nu l'a învățatū.

§. 34. Elevulū, care a obținutū nota „neîndestulitorū“ din limba francesă în scôla reală, scôla superiôră de fete, scôla mediă comercială și academiă, sau a obținutū „neîndestulitorū“ în gimnasiū din limba latină și grecă, acela se pôte admite fără pedecă la depunerea esamenulū privatū de pe clasa (sau contras: clasele) superiôră corespunđetóre dela scôlele civile sau scôlele poporale-superiøre.

§. 35. Elevulū, care a repetatū fără succesū vre-o clasă din scôlele de altă categoriă, amintite în §. 33, și din acelu motivū nu-și mai pôte continua studiile în acea scôlă: se pôte admite la esamenū privatū pentru acea clasă dela scôlele civile și poporale superiøre, care corespunde celei repetate, și întru cât cade sub punctul de vedere alū §. 34, se pôte admite ca se depună esamenul privatū și pentru clasa următóre superiôră.

§. 36. Elevii din scôlele reale sau gimnasiū, cari afară de limba francesă și respective afară de limba grecă și latină, au obținutū nota „neîndestulitorū“ și din altū obiectū de învățământū: numai sub acea condiția se potū admite la depunerea esamenulū privatū pentru clasa superiôră dela scôlele poporale superiøre și civile, dacă mai înainte (sau de odată contrasū) depună esamenū privatū de repetire la scôlele civile sau poporale superiøre, din tôte obiectele de învățământū ale clasei, ce corespunde clasei, în care a picatū și din altū obiectū de învățământū afară de francesă, respective afară de limba grecă și latină.

Prin urmare la examenul privat nu se poate aplica dispoziția permisă în partea I, a cerculariului din 12 Maiu 1889 Nr. 6364, anume, că atare elevu dela scóla mediă poate fi admisu la examenul „de primire“ în casu de trecere.

La *examenul privat*, anume la trecerea în scóla civilă saú poporală superióră, neputéndu fi vorba de „primire, nu se potú aplica nici dispozițiile din partea I. a cerculariului amintitú.

§. 37. În urma principiului enunțatú în §. precedentú, fiecare petente, care se presentă la examenul privat, e datorú a legitima terminarea clasei premergétore prin atestatú dela vre-o scóla publică; decă n'are atestatú, e obligatú a face întregulú examenul privatú și de pe clasa (saú clasele) precedentă la timpulú normalú și pe lângă condițiile prescrise.

§. 38. Prin urmare și acelu petente, care deși pe cale privată și-a agonisitú cualificațiunea de pregătire, ce corespunde cu terminarea claselorú elementare, dar nu poate produce despre aceea atestatú dela vre-o scóla publică, numai în acelu casu se poate admite la examenul privatú din obiectele de învățământú ale claselorú corespundétore dela scóla civilă saú poporală superióră, decă mai întâiú depune examenulú cu succesú de pe cele patru saú șase clase ale vre-unei scóle elementare publice.

Care însă, deși nu au atestatú de pe clasele elementare, dară au trecutú vârsta de 20 ani, se potú admite la examenul privatú (saú examenul privatú contrasú) în scólele civile și fără cele patru clase elementare.

§. 39. La scólele civile necomplete se poate depune examenul privatú și din clase mai superióre, dacá scóla este provédutá cu puteri didactice pentru fie-care secțiune de obiecte ale învățământului.

§. 40. Băieții (bărbații) potú depune examenul privatú numai la scóla de băeți, femeile însă și fetele se potú admite la examenul privatú și în scóle de băeți, dar conformú planului de învățământú prescrisú pentru scólele de fete și numai esceptionalú în casuri de specială aprețiare.

§. 41. Pentru-ca să se vadă, cărei clase a scólei poporale-superióre saú civile corespundú singuraticele clase ale scólelorú de alte categorii, ce s'au înșiratú în §. 33, dar esclusivú numai din punctulú de vedere alú examenelorú private dela scólele civile și poporale-superióre și nu din punctulú de vedere alú îndreptățirii la oficii publice saú din alte considerante, mai departe spre a se vedé valórea și raportulú didacticú între singuratecele clase ale scóle-

loră populare-superioare și civile — și iarăși numai din punctul de vedere al admiterii la examen — următoarea tabelă servește pentru orientare:

Gradul și clasa școlii străine	C o r e s p u n d e		
	în școlile civile		în școlile populare-superioare, clasei?
	de băieți, clasei?	de fete clasei?	
a) Școala elementară V. clasă VI. "	I. II.	I. II.	— —
b) Școala superioară de fete I. clasă II. " III. " IV. "	— — — —	I. II. III. IV.	— — I. II.
c) Școala inferioară-reală militară I. clasă II. " III. " IV. "	I. II. III. IV.	— — — —	— — I. II.
d) Gimnaziul și școala reală I. clasă II. " III. " IV. " V. " VI. "	I. II. III. IV. V. VI.	— — — — — —	— — I. II. III. —
e) Școala mediă-comercială îmbinată cu școala civilă I. clasă II. " III. " IV. " V. " VI. "	I. II. III. IV. V. VI.	— — — — — —	— — I. II. III. —

Gradul și clasa scólei străine	C o r e s p u n d e		
	în scólele civile		în scólele poporale- superióre, clasei?
	de băeți, clasei?	de fete clasei?	
f) Academia comercială			
I. clasă	V.	—	III.
II. „	VI.	—	—
g) Scóla civilă			
I. clasă	I.	I.	—
II. „	II.	II.	—
III. „	III.	III.	I.
IV. „	IV.	IV.	II.
V. „ (de băeți)	V.	—	III. (băeți)
VI. „	VI.	—	—
h) Scóla poporală-superióră			
I. clasă	III.	III.	I.
II. „	IV.	IV.	II.
III. „ (de băeți)	V.	—	III. (băeți)

§. 42. În casurile amintite în §§. precedenți 29—40, petentele are să înainteze petițiunea sa pentru obținerea concesiunii directorului acelei scóle poporale superióre sau civile, la care dorește a depune esamenul, provădută cu timbru și instruită cu atestat și botez, cu atestate autentice despre studiile percurse până atunci, sau despre ocupațiunea sa dela intreruperea studiilor, și despre purtarea sa morală integră.

Elevul, care n'a terminat vre-o scóla publică, (§. 38.), de asemenea este obligat să legitimeze ocupațiunea sa până la esamen, prin atestat dela autoritatea competentă sau contra-semnat de autoritatea competentă.

Pe baza atestatului de paupertate petițiunea e scutită de timbru.

Petițiunile neinstruite corespunzător, le respinge directorul din propria autoritate, pe lângă indicarea motivului; ear pe cele

instruite corespunzător, însoțite de părerea favorabilă sau negativă a corpului didactic, le înainteză inspectorului regiū de școle pe lângă designarea termenului pentru examen.

§. 43. Inspectorul regiū de școle decide pe baza propunerii corpului didactic, pōte însă decide în meritul petițiunei și cu abatere dela propunerea corpului didactic.

Petentele cât și corpul didactic potū apela contra decisiunei inspectorului regiū de școle, în terminū de 8 zile dela imanuară, la ministrul r. u. de culte și instrucțiā publică, în care casū apelațiā, petițiunea instruită și protocolul, ce conține opiniunea corpului didactic sau estrasul protocolului, însoțite de raportalū inspectorului regiū de școle, aū sē se înainteze în decursū de 8 zile pe lângă indicarea „*fōrte urgentū*“.

§. 44. Pe baza concesiunei obținute celū ce sē prezintă are sē fie introdusū cu numele în „*Matricula elevilor, cari se prezintă la examenū privatū*“, completându tōte rubricile acelea.

Despre cursul examenului sē ia protocolū, care se înaintează în terminū de 8 zile inspectorului regiū de școle spre aprobare.

Totū cu acea ocaziune este a se pregăti „*duplicatul*“ din matricula elevilor, cari se prezintă la examenū privatū, conformū tuturor rubricelor matriculei originale și provēdutū cu subscrierea propriā a directorului și cu sigilul școlei, se înaintează inspectorului regiū de școle, deodată cu protocolul despre cursul examenului.

Inspectorul regiū de școle are se provadă acestū duplicatū cu datele archivei sale și ale protocolului înaintatū și sē-lū autentice cu visa sa și sigilul seū oficialū, apoi la finea fiā-cărui anū scolarū se le înainteze deodată la ministeriul regiū de culte și instrucțiā publică, pentru supra-revisiunea corectității concesiunilor referitoare la examene; ear protocolul despre cursul examenului, provēdutū cu clausula sa de aprobare sau cu observările sale, are sē-lū restitue direcțiunii scolare celū multū în 14 zile.

§. 45. După-ce darea concesiunii pentru admitere la examenū prin regulamentul de față se pune în competența inspectorilor scolarī, aceștia sunt personalū responsabili pentru cea mai mică iregularitate; deci la darea concesiunilor ei sunt datorī a supraveghia observarea strictă a dispozițiunilor regulamentului de față, și întru cât s'ar ivi casuri dubioase seū de acelea, la cari nu se potū aplica condițiunile și dispozițiunile prescise în acestū regulamentū: despre acestea sunt datorī a raporta ministrului pe lângă așternearea documentelor privitoare la acele casuri.

Inspectorii scolari mai sunt datorii a îngrijii și de aceea, ca elevii, pe cari corpul didactic îi pôte admite la examenul privat, să împlinescă condițiunile prescise în §. 28 și în generalul ca să se susțină nivelulul și serioșitatea examenelor private.

Dacă în admiterea la examene private și în decurgerea (ținerea) acelor inspectorul școlar ar observa cea mai mică scădere, iregularitate, abuzul său parțialitate: este datorul a păși în modulul celul mai severul față de respectivul corp didactic, eventualul a porni cercetare disciplinară, ear la școlele private și de ale societăților a lua fără amânare dispoziții pentru detragerea dreptului de publicitate în înțelesul ordinațiunii edate la 9 Maiul 1890 sub Nr. 9101.

§. 46. După aprobarea protocolului despre examenul privat, ținutul în regulă, atestatulul se va da sub Nrulul respectivul alul matriculei, și într'ensulul se va nota împrejurarea, că respectivul a depusul examenul privat, citându-se datulul și Nrulul concesiunii.

Atestatulul, — care trebuie provăduțul cu subscrierea președintelul comisiunii examinatorie, a directorul școlii și a învățatorul (în casul de contragerea claselor: a învățatorilor) de clasă și cu sigilul școlii, — numai atunci se pôte estrada elevulul, dacă a sositul protocolul despre examenul cu clausula de apropiere a inspectorul școlar, său apoi dacă inspectorul școlar dă permisiune la acesta — fiindul presentul la examenul — într'unul punctul alul protocolului, său fiindul absentul într'unul actul separatul.

§. 47. La școlele civile și poporale superioare de statul său comunale subvenționate de statul, afară de tacsă de înscriere și de didactru mai e a se plăti: pentru examenul privatul din o clasă tacsă de 15 fl., în casulul contragerii de două clase: după o clasă e de a se plăti 15 fl., după cealaltă 10 fl., tacsă de examenul.

Tacsă de înscriere și didactru, la școlă de orice categorie, se plătesce totdeauna odată — depună-se din oricâte clase examenul la acelaș terminul —, și anume la inmanuarea saul publicarea concesiunii pentru admitere la examenul privatul.

Tacsă pentru atestatul se cuprinde în tacsă de înscriere.

Tacsă de înscriere și didactrul curge în cassa școlii.

Tacsă de examenul compete învățatorilor în proporția participării la examenul, socotindu-se o parte pe sama directorul.

Dacă directorul e totodată și examinatorul, pentru acesta îi compete parte separată.

Tacsele proprii pentru examenul le încassază directorul *imediat înaintea examenului*.

Despre taxa de înscriere și didactru, precum și despre taxele de examen, directorul poartă evidență cu respectivele rubrici ale matriculei, unde va arăta separat taxele, ce vin în casa școlii pentru examen.

Directorul trebuie să dea elevului admis la examen despre taxele amintite cuitanță specificată, ale cărei date trebuie să conștine întru toate cu datele consemnării oficiale a directorului.

§. 48. La școlile civile și populare superioare curat comunale, ale societăților și private, forul prim școlar hotărăsece taxa pentru examenele private și modul folosirii ei, această taxă însă — afară de taxa de înscriere și de didactru — nu poate fi mai mare de 25 fl. pentru examenul privat din o clasă, în cazul contragerii a două clase, pentru o clasă nu poate fi mai mult decât 25 fl., pentru cealaltă 20 fl., excepțiune făcându școlile comunale de pe teritoriul capitalei Budapesta, unde taxele pentru examenul privat se încassază în chipul și suma statorită prin normativul, ce este în vigoare pentru aceste școle.

Intr'altel dispozițiile §-ului anterior sunt normative.

§. 49. Dacă se produce atestat de paupertate, pe baza unei cereri *separate*, didactrul îl poate ierta la școlile de stat și la cele comunale subvenționate de stat ministrul de culte și instrucțiune publică, iar la cele comunale, la cele susținute de societăți și la cele private forul prim școlar și susținătorul școlii.

Iertarea taxei de examen cade în competența respectivului corp didactic.

§. 50. Dacă un elev, care s'a prezentat la examen privat, a primit notă neîndestulătoare din unul și cel mult din trei obiecte de învățământ: corpul didactic îl poate admite la examen de emendare într'una din zilele, ce premerg termenului fixat pentru un examen ulterior privat.

Examenul de emendare se poate face numai la școla, în care elevul a primit nota neîndestulătoare.

Examenul de emendare e scutit de taxe, și fixarea termenului pentru acela, după un restimp mai lung sau mai scurt, cade în competența corpului didactic, care decide pe baza unei rugări separate, ce e a se înainta directorului în decurs de 4 săptămâni dela examen.

Corpul didactic statorcesc terminul după chibzuiala sa în considerarea progresului din celelalte obiecte de învățământ și amesurată capacității intelectuale a elevului.

§. 51. Care a căzut la examenul privat din mai multe decât trei obiecte de învățământ, se u la examenul de emendare a primită de nou notă nefindestulitore, fie și numai dintr'unu obiectu de învățământ: se îndrumă la repetarea clasei (respective în casu de contragere: a ambeloră clase), în care casu numai pe basa unei rugări noue, și pe lângă îndatorirea de a plăti de nou tôte tacsele, pôte fi admisă earăși la examenu privatu completu.

§. 52. Acelu elevu privatu, care a primită notă nefindestulitore și nu s'a prezentat la examenul de emendare ficsat pentru elu, se u cere se fie admisă la examenul de emendare mai târziu de cele 4 septemăni, nu se mai pôte admite la examenu de amendare, ci de nou numai la examenu privatu din tôte obiectele de învățământ. (44,230—1891).

§. 53. Acelu petentă, care nu se presintă la examenul privatu, ficsat pentru elu, se u repășesce, în decursulu examenului, din ore-care causă, numai pe basa unei cereri noue și la procsimulu terminu normalu pôte fi admisă earăși la examenu privatu, dar nu pôte pretinde restituirea tacseloră solvite, nici calcularea loră la examenul permisă de nou.

§. 54. Cu intrarea în vigore a acestui regulamentu se abrogă ordinațiunile din 14 Septembrie 1876 Nr. 18,401, din 28 Iuniu 1894 Nr. 21,966, precum și partea II a ordinațiunii din 12 Maiu 1889 Nr. 6,364 și în fine §. 65, 66 și p. 4 §. 58, respective dispozițiunile punctului 4 din §. 55, 56 și 48, ale „Ordinațiunii“ edate în 2 Septembrie 1876, Nr. 20,311, pentru scaunele scolare-comunale ale scóleloră civile și pentru eforiile instituteloră de învățământu poporalu susținute de stată, — întru cât se referă la scóle poporale superióre și civile.

 Chiămămău atențiunea on. publicu cetitoriu asupra *Catalogului bibliotecei Asociațiunei*, publicatū la titlulu „Bibliografia“ alu Nr. 7 a. c., care a eșitū de sub tipariu în mărime de 12 côle, și pentru societăti literare, scóle, diare etc. se dă gratuitu, ear pentru particulari se află de vëndare la cancelaria Asociațiunei cu prețulu de o corónă (50 cr. v. a.).